

FENYŐ FŰRÉSZÁRU HELYETTESÍTÉS LEHETŐSÉGEI A BÚTORIPARBAN

Szubsztitúciónak — helyettesítésnek — egy-egy adott, konkrét szükséglet-fajtát alternatív módon kielégítő tárgyak közötti kapcsolatot nevezhetjük. A műszaki egyenértékűség és a meglevő árarányok határozzák meg lényegében, hogy különböző helyettesítések milyen arányban szerepelnek a bútorigar feldolgozásában. Bútorigarunk általában luc- és erdeifenyőt használ fel. Bútorgyártásunk még ma is különböző keretszerkezetként és nem látható alkatrészként fenyőt használ fel. Emellett *mindinkább kezd elterjedni az utóbbi évtizedben telepített különböző nemesnyárfajták, éger fűrészárú fenyőt helyettesítő felhasználása a bútorigarban.*

A fenyőfűrészáru és a nyár fűrészáru mechanikai vizsgálatai során nyert összehasonlító adatok röviden az alábbiakban foglalhatók össze:

Szilárdság, zsugorodás szempontjából a nyár fűrészáru mintegy 30%-kal rosszabb vizsgálati értéket mutat. Ennek különös jelentősége a statikailag lényeges alkatrészek esetében van.

Csavarállóság szempontjából jellemző különbség a két fűrészáru fajta között nincs.

Mechanikai megmunkálás szempontjából (fűrészelés, gyalulás stb.) nincs nagyobb szerszámgéneveteli igénye a nyár fűrészárúnak, mint a fenyőnek, fontos feltétel azonban ennél az összehasonlításnál a nyár fűrészáru légszáraz állapota.

Szárítás tekintetében alapvető különbség, hogy a nyárfa száradási időtartama lényegesen hosszabb a fenyőfűrészárúénál. Mesterséges szárítása is lényegesen nagyobb figyelmet kíván.

Lényegében akkor dolgozható fel jól a nyár fűrészáru, ha túlszárítás után hagyjuk természetes módon visszanedvedesedni a fát. Megállapítható tehát, hogy a szárítás művelete tekintetében e fafajta lényegesen igényesebb. A rossz szárítás pedig az alkatrészek deformációját okozza és a selejtképződést nagymértékben emeli. Összefoglalva tehát, a feldolgozás megfelelő minőségi szinten a fenyőfűrészárúval szemben lényegesen nagyobb technológiai figyelmet igényel.

Mindezeket figyelembevéve, a lágylombos nyár fűrészáru bútorigari feldolgozása a következő területeken kezd elterjedni:

- alátámasztott keretszerkezetek, kárpitos rámaszerkezetek,
- hátfalkeretek,
- fiókkeretek,
- bútorcsomagoló rekeszek készítése.

Lényeges feltétele még a nyár fűrészáru fenyőt helyettesítő alkalmazásának, hogy kizárólag I—II. osztályú áruból szabad a gyártást folytatni és nem használható fel különböző fahibás, fülledt, elszíneződött, gombával fertőzött szelvényáru. A nyár — és általában a lágylombos — fűrészárúnak bútorigari célra való felhasználását technológiai szempontból a következő tényezők akadályozzák:

- a bútorigar ismert szárítókapacitás hiánya;
- a szárítással kapcsolatos technológia alkalmazása során jelentkező többlet létszámgénevet.

Ezek a tények műszaki szempontból ma még akadályai a fenyőfűrészáru műszaki szempontból megengedhető helyettesítésének, a helyettesítési lehetőségek teljes mértékű kihasználásának.

Más a helyzet a bútoringar által végzett export csomagolás tekintetében. Ezen a területen csaknem 100%-osan áttért a bútoringar a lágylombos fűrészárúk alkalmazására. Ezt lehetővé tette, hogy a bútorszállításra alkalmas bútorrekeszek tekintetében nem alapvető szempont a méretpontosság és a deformáció teljes elkerülése. A lágylombos fűrészárúnak bútorcsomagolási célokra való felhasználását lényegesen segíti az is, hogy az erdőgazdaságoktól méretre szabottan szerezhetők be ezek az árufeleségek és felhasználás előtti egyszerű szabattéri máglyázással lényegében minden további technológiai igény nélkül megkezdhető a csomagolórekeszek gyártása.

Használati érték szempontjából, a lágylombos fűrészárúból előállított bútoripari alkatrészek akkor tekinthetők egyenértékűnek a fenyőfűrészárúból készült bútoralkatrészekkel, ha fenyőfűrészárúnál nagyobb élő- és holtmunka ráfordítással (gondosabb technológiai megmunkálással, szárítással) gyártja le a bútoringar. Kétségtelen, hogy az egymást helyettesíthető termékek vonatkozásában népgazdasági szinten a helyettesítés hatékonyságának arányát a felhasználással járó társadalmi ráfordítások aránya mutatja ki. Vállalati szempontból azonban igen lényeges szempont az, hogy az azonos használati érték létrehozása során kifejtett tevékenység többlet élő- és holtmunka ráfordítással a kész bútortermék kalkulációja során figyelembe vehető árba beépíthető-e. Például szabadáras árkalkulációban a ténylegesen beépített alapanyag beszerzési árát lehet beállítani az árkalkulációba. Törvényszerű, hogy ilyen esetben a bútoringar a kisebb ráfordítási igényt támasztó, egyszerűbb technológiai eszközökkel gyártható fenyőfűrészáru felhasználását fogja előnyben részesíteni, mert hiszen ebben az esetben a lágylombos fűrészáru adottságaiból többletmunka elvégzéséhez nem rendelkezik mindig megfelelő létszámmal és a helyettesítés előnyeit lényegében csak a népgazdaság és nem a vállalat élvezi.

Sémaáras árkalkulációnál, ahol a helyettesíthetőség árkérdései nem egyértelműek, a feldolgozó iparban csak kivételes esetekben oldható meg ez a probléma.

Érdemes elemezni azt is, hogy az import fenyőfűrészáru és a nyár fűrészáru árarányaiban rejlő különbség milyen nagyságrendű és abban az esetben, ha az árkalkulációban helyettesítés címén a fenyőár beépíthető, ennek nagysága nyújt-e fedezetet a fenyőt helyettesítő nyár többletmunkájára, továbbá ezen túlmenően nyújt-e többlet nyereségfedezetet a behelyettesítés serkentésére?

A kárpitramákhöz felhasználásra kerülő 40 mm-es fenyő és nyár fűrészárúk induló egységárait és jelenlegi árait vizsgáltam e szempontból.

Árak tekintetében kizárólag az I—II. osztályú adott méretű árakat vizsgáltam együttesen. A fenyőfűrészáru árai hatóságilag maximált árformában, a nyár fűrészáru ára a szabad árformába tartoznak. A fenyőfűrészáru szélezett, a nyár fűrészáru szélezetlen árát összehasonlítva, az I. osztályú, 40 mm-es fenyő fűrészáru 2610,— Ft/m³ árával szemben az árrendezés után az I. osztályú hasonló méretű nyár fűrészáru ára 1750,— Ft volt, az árdifferencia m³-ként 860,— Ft, II. osztályú árak összehasonlítása során 990,— Ft-os árdifferencia mutatkozott a nyár fűrészáru javára. Az összehasonlítási adatok során, számolni kell azzal, hogy a szélezetlen nyár szélezésére több mint 11%-os felárral kell számolni.

A lágylombos fűrészárúnak szabad árformába tartozása azonban az elmúlt évek során azzal járt, hogy a lágylombos fűrészáru beszerzési ára megközelíti az esetenkénti maximált árkategóriába tartozó fenyőfűrészáru árát. Ez a tendencia nem szolgálja a fenyőfűrészárúnak lágylombos fűrészáruval való népgazdasági szempontból feltétlenül szükséges helyettesítését.

A bútöripari célra felhasználásra kerülő fenyőfűrészáru helyettesítésének kérdéscível az OMFБ „a fafogyasztás várható alakulásával” foglalkozó tanulmánya is foglalkozik.

A tanulmány a bútör vezértípusok figyelembevételével alkatrészenként és bútortípusonként tételesen feltárta azokat az alkatrészelemeket, amelyeknek az előállításában a fenyőfűrészáru helyett lágylombos alkalmazható.

Abban az esetben, ha a fenyő fűrészárunak intenzív helyettesítésével nem számolhatnánk a bútöriparban — figyelembe véve a bútörtermelés felfutását — a következő fenyőfűrészáru felhasználás válna szükségessé: 1960-ban 55 000 m³, 1965-ben 76 900 m³, 1970-ben 100 000 m³, 1980-ban 161 300 m³.

A tanulmány a helyettesítésnek lehetőségeit figyelembe véve — 1980. évre vetítve — a fenyőfűrészáru anyagszükségletének meghatározásánál a helyettesítés mértékét 50—100⁰/₀-ban vette számításba. Ennek alapján 1965-ben 76 900 m³, 1970-ben 78 100 m³, 1980-ban 109 000 m³ fenyőfűrészáru felhasználásával számol a bútöripari területen.

Ezzel szemben az 1970. éves tényszámok arra mutatnak, hogy a bútöripari fenyőfűrészáru felhasználás 89 600 m³ volt, tehát mintegy 11 000 m³-rel haladta meg a fenyő helyettesítés mértékének a tanulmányában előírányzott szintjét.

A növekvő fűrészáru felhasználás anyagi, technikai bázisa rendkívül elavult és nem felel meg a következő évek, évtizedek feldolgozási igényének. Csak a növekvő felfutás mintegy 300 000 m³-es kapacitásbővítést tesz szükségessé, nem beszélve a meglévő üzemek műszaki elavultságáról és a fűrésziparral szemben támasztott kitelepítési igényről. A fenyőfűrészáru helyettesítését egyéb tényezőkn kívül az is nagymértékben előseítené, ha a fűrészvágást és szárítást a bútöripar helyett a fűrészipar végezné el vertikális termelésének továbbfejlesztésével.

Összefoglalva: A fenyőfűrészárunak lombos fűrészáruval való helyettesítése, a helyettesítés mértékének a fokozása — mint a népgazdaság részéről támasztott követelmény — megvalósítható. Célszerű volna, ha a fejlesztés jegyében a fűrészipar magasabb készütségi fokú frizekben vágott és szárított fűrészáruval látná el a bútöripart. Vizsgálni és rendezni kell a helyettesítésnek az árakkal való összefüggéseit és a helyettesítést a vállalatok számára anyagilag érdekessé kell tenni. A bútöripari vállalatokban az eddiginél behatóbban kell foglalkozni a helyettesítés műszaki, anyagi feltételeivel.

Д-р Метз И.: ВОЗМОЖНОСТИ ЗАМЕЩЕНИЯ ХВОЙНЫХ ПИЛОМАТЕРИАЛОВ В МЕБЕЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В мебельной промышленности есть возможности хвойные пиломатериалы замещать лиственными пиломатериалами. Было бы целесообразно, чтобы лесопильная промышленность обеспечивала мебельную промышленность высококачественным сухим пиломатериалом. Главное условие замещения — это материально заинтересовать предприятия мебельной промышленности через цены. Предприятиям между тем необходимо ещё тщательней заниматься созданием технических условий для замещения хвойной древесины.

Dr. Metz, I.: POSSIBILITIES ON THE SUBSTITUTION OF CONIFEROUS TIMBER IN THE FURNITURE INDUSTRY

There are some possibilities for the substitution of sawn softwood with sawn hardwood in the furniture industry. It would be, however, advisable for the sawmilling industry to produce more prefabricated, kilned elements for the furniture industry. It is one of the most important condition of the substitution that furniture factories be financially interested in the substitution of softwood. At the same time companies should deal and create much more intensively the technical conditions for the substitution, as well.